



→ De gevangenis in Almelo en enkele andere werken met de gezinsbenadering. FOTO PETER HILZ/ANP



### Simon Venema

14 oktober 1991, Sneek

2014 bachelor sociologie, Rijksuniversiteit Groningen

2016 master Sociology & Demography, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona

2016 master Population Studies, Rijksuniversiteit Groningen

2018-2024 buitenpromovendus vanuit Hanzehogeschool Groningen: onderzoek naar vaderschap, gezin en detentie, Sociologie, Rijksuniversiteit Groningen.

Sinds 2023 onderzoeker bij Verslavingszorg Noord-Nederland

Mieke Zijlmans  
AMSTERDAM

## Wetenschap Gezinsvriendelijke aanpak zorgt voor betere ouder-kindband

# Kind wordt dupe van vader in de bak

Als een vader in de gevangenis belandt, krijgt het kind daar onvermijdelijk een tik van mee, stelt Simon Venema. Een 'gezinsbenadering' moet als kindvriendelijk systeem voor beter contact met papa in het gevang zorgen.

Een bergje oud speelgoed, krakkemikkig en incompleet: vaak heeft de bezoekersruimte in een gevangenis weinig te bieden aan kinderen die op bezoek komen bij hun vader. Kinderen mogen niet op schoot en niet met hun ouder spelen. Daarmee zijn veel Nederlandse gevangenisstraf gevangenisstraf niet ingesteld op kinderbezoek. Een gebrek aan kindvriendelijkheid kan op allerlei manieren leiden tot trauma's bij de kinderen, stelt de Groningse criminoloog en socioloog Simon Venema. Bovendien kan detentie van de ouder eraan bijdragen dat het kind later zelf in de criminaliteit belandt.

Dat kan stukken beter, opdat de kinderen niet het slachtoffer worden van vaders gevangenschap, aldus Venema: "De eerste stap is gezet, in de vorm van de 'gezinsbenadering' in vier gevangenisstraf." Onder de vlag van de Hanzehogeschool in Groningen onderzoekt Venema hoe het met gezinnen gaat op het moment dat vader in detentie komt. Hij interviewt gevangenen, moeders, personeelsleden en kinderen.

### Contactverlies

Nederland heeft zo'n 25 penitentiaire inrichtingen; 95 procent van de gevangenen is man. Van hen heeft 40 tot 50 procent één of meerdere kinderen. Nederland telt zo'n 28.000 kinderen met een vader in detentie.

Voor de kinderen heeft dat onvermijdelijk gevolgen, van schaamte over de opgesloten ouder, tot verlies van contact. Of dat laatste ernstig is, hangt af van de relatie die vader en kind voorheen hadden.

Je kunt vaders die gevangen zitten opsplitsen in categorieën, zegt Venema. Een deel was voorafgaand aan de gevangenisstraf betrokken bij het gezin, een 'normale' vader. Een aantal was afwezig; door echtscheiding, of al vanaf de geboorte. Te denken valt ook aan vaders die door bijvoorbeeld dakloosheid uit beeld raakten. Sommige vaders kampten met verslaving of ernstige psychische problemen. En er zijn vaders die het gezin vooral schade berokkenden, bijvoorbeeld door huiselijk geweld. Dan kan gevangenschap de kinderen juist wat lucht geven, stelt Venema. Of de detentie geeft de vader zelf de gelegenheid orde op zaken te stellen. In het gevang kan hij tot inkeer komen.

Om het gezin niet onnodig te laten lijden onder de gevangenschap, werken Venema en zijn

collega's met de gevangenisstraf in Almelo, Leeuwarden, Veenhuizen en Zaandam dus aan de zogenaamde gezinsbenadering.

Normaliter bestaat het contact tussen ouder en kind uit bellen (vaak in een rij met andere gevangenisstraf), een bezoeken, en zo nu en dan een ontmoeting in een vaak nogal kale 'familiekamer'. Venema: "Een aantal kinderen krijgt last van mentale problemen, gevoelens van verdriet, boosheid, depressiviteit, angst, schaamte. De situatie blijkt traumatiserend, gezinsrelaties worden erdoor beschadigd." Vanwege de slechte voorzieningen en de soms norse behandeling van het personeel zijn er gezinnen die niet meer op bezoek komen.

### Samen huiswerk doornemen

In de gezinsbenadering die de gevangenisstraf in Veenhuizen hanteert, kunnen vader en kind beeldbellen en dan zelfs het huiswerk samen doornemen. Het kind mag eens per week op bezoek komen. En het gezin mag eens per week 2,5 uur doorbrengen in de welvoorzien gezinskamer, waar een bank staat, en spelletjes voor kind en ouder samen. Bijvangst van deze aanpak is dat gedetineerde vaders hun best moeten doen om in het programma opgenomen te worden.

Het gezin mag eens per week 2,5 uur doorbrengen in de gezinskamer, met een bank en spelletjes

De wetenschapspagina's worden mede mogelijk gemaakt door NewScientist. Coördinatie: Jim Jansen.

**NewScientist**  
www.newscientist.nl

Vooralsnog is dit systeem nog niet breed ingevoerd. De meeste gevangenisstraf hebben geen speciale aanpak om de kinderen te ondersteunen. Venema en zijn collega's proberen andere gevangenisstraf warm te maken voor de kindvriendelijke werkwijze. "We ontwikkelen richtlijnen voor de optimale aanpak. We werken aan een handboek dat alle Nederlandse gevangenisstraf kunnen gebruiken. En we ontwikkelen een advies voor landelijk beleid."

### Alle partijen zijn nodig

Voor de gezinsbenadering is medewerking nodig van alle partijen: de vader, de moeder of verzorger thuis, de kinderen zelf, het gevangenisstraf personeel én het hele maatschappelijk netwerk dat is betrokken bij gevangenisstraf, van gemeentes tot de Dienst Justitiële Inrichtingen.

Venema concludeert dat op termijn gezin en maatschappij er garen bij spinnen wanneer vaders en kinderen tijdens de detentie op een zinnige manier met elkaar kunnen omgaan. "De kans dat crimineel gedrag wordt overgenomen door het volwassen kind is kleiner. En, heel belangrijk, als de vader zich in de gevangenis heeft gerealiseerd hoe belangrijk zijn gezin voor hem is, is na vrijlating de kans op recidive kleiner."